

Veluwe Remembers - Programma 2019-2020

Overzicht grote projecten – versie 27 februari 2020

Vooraf

Dit is in een paar pagina's het overzicht wat er aan projecten op stapel staat binnen de context van *Veluwe Remembers*. We schrijven hier 'grote' projecten om ze te onderscheiden van de vele kleinschalige initiatieven, de zogenaamde 'poppies' waarbij men met €750 ondersteuning een passend project kan laten ondersteunen. Na verloop van tijd zullen we in dit overzicht ook wat opvallende poppies opnemen in het overzicht.

Niet alle projecten weten precies hoe het gaat verlopen in april of mei. Naar mate meer duidelijk is, zullen er nieuwe versies worden gemaakt van dit overzicht... Algemene vragen of opmerkingen kunt u mailen naar remembers@veluweop1.nl

December 2019

De **tentoonstelling 'Max van Dam, Maler komm'raus'** is gebaseerd op de 150 tekeningen van de Joodse kunstenaar Max van Dam die in 1943 in Sobidor werd vermoord. Tijdens de voorbereiding van de tentoonstelling werd veel nieuw materiaal ontdekt. Er is een lezing en een boek geschreven. Contact: Tom Bergstra.

Datum: doorlopend t/m 14-10-2020 (startdatum is nog niet bekend).

Locatie: Museum Sjoel Elburg

www.sjoelburg.nl

Januari 2020

10 januari

Op de begane grond van Museum Nijkerk is van 10 januari t/m mei 2020 de tijdelijke

expositie **'75 jaar bevrijding van Nijkerk'** te zien. In de expositie krijgen drie onderwerpen een plek:

- ❖ De gevolgen in Nijkerk van de (gedeeltelijk) mislukte operatie Market Garden, met films uit het project *Erfgoed van de Oorlog* uit 2010. Zo vertelt dokter Schreuder over zijn werk om noodziekenhuizen op te zetten en Jan van de Mast over zijn taken voor het Rode Kruis tijdens de laatste oorlogswinter.
- ❖ De bevrijding, met o.a. de film van mej. Schueler en voorwerpen uit de bevrijdingstijd. Onlangs ontving het museum een originele brief gedateerd 29 april 1945, waarbij een vader, meneer Nienhuis, vertelt over hoe twee zonen dodelijk getroffen werden bij de beschietingen voor de bevrijding van Nijkerk. Het is een indringend verslag van een ooggetuige, uit de dagen waarover Jan van de Mast schreef dat Nijkerk een spookstad leek.
- ❖ De Nijkerkse Joodse geschiedenis, in beeld gebracht met documenten en films die de afgelopen jaren zijn gemaakt.

Contact: Saskia van den Berg-Ebbenhorst

Datum: 10 januari t/m mei 2020

Locatie: Museum Nijkerk, www.museumnijkerk.nl

Pop-up museum Rheden in Oorlogstijd

In het museum is een grote collectie voorwerpen, verhalen en foto's uit de Tweede Wereldoorlog samengebracht. Veel daarvan is ingebracht door inwoners van de zeven dorpen van de gemeente Rheden en uit lokale collecties en archieven. De collectie van het museum verandert elke drie maanden. Het eerste kwartaal is het thema de Slag om Arnhem en de evacuatie van die stad, het tweede kwartaal staat de Joodse (onderduik)geschiedenis centraal en in het laatste kwartaal gaat het vooral over de bevrijding. Elk kwartaal zijn er ook bijzondere activiteiten zoals lezingen, optredens en workshops.

Datum: tot en met 8 mei op vrijdag, zaterdag en zondag van 11.00 tot 17.00 uur.

Locatie: Hoofdstraat 75 in Velp.

27 januari

Project 'Joods Erfgoed in Beeld' brengt met behulp van computeranimaties de in 1940 verdwenen Joodse gebouwen en begraafplaats Beth Chaim in Harderwijk weer in beeld. Voorbijgangers en toeristen kunnen deze via een QR-code te zien krijgen. Op 27 januari is er de première van de documentaire die gaat over het verloop van het leven van de joden. De meeste joden werden gedeporteerd. Bijzonder is de link van toen naar nu. Zo zullen er mensen worden geïnterviewd die nu in de huizen van de joden wonen. Met een voice-over zal verteld worden hoe de voormalige bewoners hier leefden, ook zullen er foto's van hen in de film gemonteerd worden. Contactpersoon: S.H. Splunter.

Vanaf 15 april is de expositie weer te bezoeken in de voormalige synagoge aan de Jodenkerksteeg in Harderwijk. Er is een herinneringswand en fotowand te bekijken en er zijn animatiefilms van het deels verdwenen Joods Erfgoed. Ook delen uit de documentaire over de Joodse Hardewijkers zijn (verkort) te zien.

Datum: vrijdag- en zaterdagmiddag vanaf 13.30 tot 16.30 uur en tijdens de schoolvakanties ook op de dinsdag- en woensdagmiddagen.

Locatie: synagoge aan de Jodenkerksteeg in Harderwijk

28 januari

Het **Apeldoornsche Bosch** - V-Lab, dit project vertelt een verhaal dat vrij onbekend is: op deze plek werd lesgegeven aan Joodse kinderen met een beperking. Ze kregen de vrijheid om zichzelf te zijn. Er wordt ook een educatieprogramma ontwikkeld. Op 28 januari is de opening. Bijzonder is de duurzaamheid van dit project. Er zijn al veel exposities geweest, maar het doel is om deze permanent te maken. Er komt een audiotour, een virtual reality tour in de bunker Seyss-Inquart waarbij tegenstellingen en de dilemma's bij het maken van een keuze onder de aandacht wordt gebracht.

Datum: 28 januari opening, daarna permanent te bezoeken.

Locatie: 's Heeren Loo, Apeldoorn, www.apeldoornschebosch.nl

Februari 2020

In februari start de **tentoonstelling 'Machinery of Me'** die gehouden wordt in de oude militaire machinekamer op de voormalige Duitse vliegbasis 'Fliegerhorst Deelen', tegenwoordig *Buitenplaats Koningsweg*. Tijdens de Tweede Wereldoorlog ontwikkelde de Duitse bezetter deze vliegbasis tot de grootste van Europa. Hedendaagse kunstenaars creëren kunstwerken voor deze tentoonstelling waarmee vergeten verhalen over dit gebied aan het licht komen en nieuwe lagen worden toegevoegd aan dit belangrijk oorlogserfgoed. Het programma bestaat uit: De tentoonstelling van de Frank-Nederlandse kunstenaar Laurence Aëgerter, een uitgebreid publieksprogramma met lezingen en wandelingensneden omgeving, Een stookkamerconcert in samenwerking met het conservatorium van ArtEz hogeschool voor de Kunsten. De tentoonstelling is tot en met mei te bezoeken. Contact: Rieke Righolt. www.machineryofme.nl

Project 'Ermelo Remembers' behelst een expositie met een educatief programma, een fietsroute en een bevrijdingsevenement (datum ons nog niet bekend). De tentoonstelling gaat over de joodse kinderen Eva en Bram die ondergedoken zaten. Datum: september - 31 augustus 2020. Contactpersoon: Germa Greving.

www.hetpakhuisermelo.nl

Project **'Gedachtenisruimte Putten 1944'** wordt dit jaar gemoderniseerd, daarnaast wordt er een lesprogramma ontwikkeld. De Gedachtenisruimte is een sober gebouw waar plaats is voor contemplatie en stilte. Bezoekers lezen op panelen het verhaal over de razzia van Putten en de namen van de 552 mannen die zijn omgekomen, nadat ze op 1 en 2 oktober 1944 waren gevangen genomen. In totaal werden 659 mannen gevangen genomen, als represaillemaatregel voor een aanslag op een Duitse officier. Het merendeel van de mannen is naar Duitsland getransporteerd en daar gestorven in werkkampen en concentratiekampen. In de Gedachtenisruimte zijn ook foto's te zien.

Datum - Heel 2020 geopend.

Locatie: Dorpsstraat 127, Putten

www.oktober44.nl

Contactpersoon: Margo Molkenboer en Jan Jaap van den Hoek

Maart 2020

27 en 28 maart

Theatervoorstelling 'En Toen...' is in navolging van het succesvolle stuk 'Van klaagzang naar hoop' Overdag voor groep 7/8, en 's avonds voor publiek, en 28 maart 's avonds voor publiek. De voorstellingen vinden plaats in Stroud, Putten. In het stuk draait het om de keus waar de hoofdpersoon uit het stuk, Juul, een jongere, voor komt te staan. Kiest ze voor haar toekomst of voor haar verleden, wanneer blijkt dat de klimaatmars waar ze aan mee wilt doen samenvalt met de herdenking van de Puttense razzia. Contact: Mirjam Cloosterman en Elly v.d. Geest.

Locatie: Stroud in Putten, www.stroud.nl

Theatervoorstelling 'Aan de vooravond' is een bijzondere productie van en met bekende Nederlanders, waaronder schrijver Eli Asser die veel samenwerkte met Annie M.G. Schmidt en Harry Bannink en die we kennen als de auteur van *'t Schaep met de 5 Pooten*. Aan de vooravond van het leeghalen van de joodse psychiatrische inrichting door de nazi's, wikken verplegers of ze zullen vluchten of meegaan met de patiënten naar Auschwitz. Asser was één van die verplegers. Samen met zijn vriendin, Eefje Croiset, vlucht hij uit de inrichting *Het Apeldoornsche Bosch*. Het echtpaar overleefde de oorlog, alle patiënten werden vergast. De voorstellingen in theater Orpheus starten in maart, maar op 4 mei wordt het stuk opgevoerd bij Theater Na de dam. Contact: Mirjam Barendregt. Locatie: www.orpheus.nl

28 maart

Project 'Vermoorde Kunst' is een samenwerkingsproject van Museum Sjoel Elburg en het Noord-Veluws Museum in Nunspeet, waarbij kunstwerken van de in de oorlog omgebrachte Joodse kunstenaars én kunstenaars uit het verzet worden tentoongesteld.

Datum: 28 maart 2020 t/m 20-9-2020. Contactpersoon: Erik Stotijn. www.sjoelburg.nl

Clara Asscher-Pinkhof

De dichtbundel van Clara Asscher-Pinkhof wordt op 13 februari om 14.30 in Museum Sjoel Elburg gepresenteerd. Het is een eerbetoon aan de dichteres. Een aantal brieven van de dichteres uit Weterbork zullen worden toegevoegd aan de expositie 'Waarom schrijf je me niet'. Het is een Nederlands-Duitse expositie van de Lotty Veffer Foundation. Met brieven en briefkaarten uit getto's en nazikampen, dagboekfragmenten, foto's en filmpjes vertelt de tentoonstelling over de vervolging van Joden, Roma, Sinti en tegenstanders van het naziregime tijdens de WO II.

Het eerste exemplaar van de dichtbundel 'Een en al liefde' wordt overhandigd aan de oudste kleindochter Naomi Betzer (dochter van Fieke Asscher) van Clara Asscher – Pinkhof. Ze woont in Israël en komt speciaal op uitnodiging van Museum Sjoel Elburg naar Nederland.

Contactpersoon: Tom Bergstra.

www.sjoelburg.nl

Het project '**Break in Box "Herinneringen aan Putten 1944"** is een educatief programma voor basisscholen. Diverse experts keken mee naar de ontwikkeling ervan. Doel: oorlogsgeschiedenis interessant maken voor jongeren (razzia Putten). Deze wordt inmiddels volop ingezet. Contact: Margo Molkenboer.

Bij **project 'Oorlogswinter'** worden samen met Jan Terlouw diverse activiteiten georganiseerd op basisscholen in Oldebroek en Hattem waar *Oorlogswinter* zich afspeelde. De schrijver, zijn dochter of veteranen zullen voorafgaand aan de filmvertoning aan jongeren een voorgesprek houden. Van de samenwerking wordt een film gemaakt. De exacte datum van de premiere is nog niet duidelijk. Contact: Peter van Grootheest.

April 2020

4 april

Kun je nog zingen? Zing dan mee is een project van Muziekvereniging *De Eendracht* in Wezep. Op deze dag zullen ze een bevrijdingsconcert organiseren waarbij ze samen met ouderen liedjes zingen. Tijdens dit concert laten ze het publiek genieten van mooie muziek rondom het thema bevrijding. Ze spelen arrangementen van bekende liedjes van toen. De muziek wordt afgewisseld met filmbeelden, waarin ouderen hun bevrijdingsverhalen

vertellen. Jonge leden van De Eendracht interviewen ouderen hiervoor. Beeldmateriaal van de Oudheidkundige vereniging De Broeklanden en tastbare materialen van Museum 'Oldebroek 4045 en omstreken' versterken de boodschap en beleving. Het concert wordt gehouden in Het Noorderlicht in Wezep, inloop vanaf 15:00 uur en het concert begint om 15:30 uur (gewijzigde tijden).

18 april

Bij **75 jaar vrijheid in Heerde** door de jaren heen wordt door middel van beeld, geluid muziek en zang een muzikaal tijdspad tijdens WO2 weergegeven. Op de datum dat Heerde werd bevrijd brengen lokale zang- en muziekverenigingen een bevrijdingsconcert. Ter voorbereiding wordt op de scholen een lied ingestudeerd over 75 jaar bevrijding. Het is een gratis toegankelijk evenement voor inwoners en veteranen uit Heerde, maar ook andere belangstellenden. Tijd: 20.00 uur Faberhal, Postweg 37a in Heerde Presentatie door Henk Mouwe.

https://www.visitheerde.com/assets/uploads/files/Heerde_remembers_75_jaar_programma.pdf

17 april

Het omvangrijkste project van deze maand is **de Canadian Walk**. De Canadian Walk is een route met verhalen en voorwerpen (uit WO2) en een nieuw te bouwen monument; een fluisterboom met verhalen. Op 14 april om 14.30 is de opening aan de Paslaan (uitnodiging volgt). Regionale en landelijke pers zal hierbij aanwezig zijn. Contact: Ilse Harmelink. **Locatie:** binnenstad Apeldoorn. Vanaf 17 april is de audiotour beschikbaar. Te downloaden op je mobiel. <https://www.apeldoornmarketing.nl/veluwe-remembers-herdenken-vieren/>

12 april

Gemeente Voorst remembers Operatie Cannonshot.

OP 12 april om 12.00 uur herdenkt Voorst de voor de bevrijding zo belangrijke Operation Cannonshot. Operation Cannonshot was de codenaam die de Canadezen gaven aan de oversteek van de IJssel van Gorssel naar Wilp.

Het slagen van deze oversteek betekende het begin van de bevrijding van de Veluwe en West-Nederland. In dit weekend wordt ook de nieuwe fietsroute over de oorlog en bevrijding gelanceerd waarmee je letterlijk in de voetsporen van de Canadezen treedt.

Contact: Shavonne Korlaar. Locatie: bij de gedenksteen, hoek Houtwalstraat Marsstraat in Wilp: <https://www.bezoekvoorst.nl/75jaarvrijheid/operatie-cannonshot>

17 april

Helpt Elkander is een bijzonder project dat veel aandacht heeft gekregen. Via verschillende korte documentaires (te zien via Youtube) wordt het leven van Joodse onderduikers in Velp vastgelegd. Daarnaast wordt er een grote, overkoepelende documentaire gemaakt. De documentaire is tot en met mei te zien in het pop-up museum Rheden in Oorlogstijd. Bijzonder is de herdenkingsroute langs de huizen waar de onderduikers verborgen zaten. Bezoekers kunnen deze via de app volgen. Ook wordt de route opgenomen in de Klompenpadroute. Op 17 april is de presentatie waar diverse media bij aanwezig zijn. Contact: Gety Hengeveld. Locatie en tijden: www.velpvoororanje.nl

19 april

Deze is nog onder voorbehoud.

'Jazz in de Sterrenberg' is een activiteit van het grotere programma *Roadmap to Freedom*. In het kader van 75 jaar herdenking van de slag van Otterlo en de bevrijding van de regio organiseert Roadmap to Freedom een serie jazzconcerten met de medewerking van de Canadian Airforce Big Band. Contactpersoon is Edgar van Asselt.

17 en 18 april (en 1 en 2 mei)

Project **'Het gevoel van vrijheid'** In het kader van Veluwe Remembers werken Stichting Blijdeheidekat uit Nunspeet en st. 8081 uit Elburg samen aan de grootschalige multi-mediale openluchtvoorstelling Het gevoel van vrijheid, waarin de gebeurtenissen rondom Het Verscholen Dorp in de bossen bij Vierhouten en verzetsgroep Old Putten in Elburg een hoofdrol spelen. De voorstellingen vinden plaats in het Amfitheater van De Paasheuvel te Vierhouten. Op 1 en 2 mei aan de los wal aan de haven in Elburg. In verband met projecties op een bioscoopformaat doek van 15 meter breed, die onderdeel vormen van de voorstelling, is de aanvangstijd 21.00 uur. <https://www.gevoelvanvrijheid.nl/>

Mei 2020

8,9,10 mei

'Zo gaan we allemaal' is een theatervoorstelling in Locatietheater Snatager in Wapenveld. Het stuk is gebaseerd op een dertigtal brieven van Herman Snatager (1912-1943), joods handelsreiziger uit Zutphen. Hij beschrijft zijn korte onderduikperiode in Wapenveld, samen met broer Eduard, die als enige van de familie Snatager de oorlog overleefde. Tijden en locatie in Wapenveld: www.vriezserfgoed.nl

5 mei

Bevrijdingsdag Oosterbeek met een fietstocht, pubquiz, tentfeest, kermis en een nieuwe luisterkei die bij het gemeentehuis in Renkum wordt onthuld. In de ochtend gaan kinderen het bevrijdingsvuur halen in Wageningen en naar Oosterbeek brengen. Deze wordt bij het kinderbevrijdingsmonument aangestoken. Er worden gedichten voorgelezen die voortkomen uit gesprekken met ouderen in het dorp die de vrijheid willen doorgeven aan de jongere generatie. Hiervoor worden vrijheidslessen georganiseerd op scholen. Een oorlogsvluchteling (van nu) vertelt haar verhaal en hoe het is om nu in Nederland te mogen wonen. Om 12.00 uur start een fietstocht die een permanent karakter krijgt. Om 14.00 uur start een Pubquiz op sportpark Hartenstein met live 'bevrijdingsmuziek'. Locaties: kinderbevrijdingsmonument, sportpark Hartenstein en gemeentehuis Renkum.

4 en 5 mei in Putten (dit is één project: Puttens bevrijdingsfestival):

Op 4 mei worden in boerderij Groot Hell verhalen over de oorlog gedeeld. Hier zijn veel mensen opgepakt tijdens WO2. Met op 5 mei in Theater Stroud een ontbijt voor ouderen en kinderen.

5 mei

Voor het eerst sinds 1945 viert Putten bevrijdingsdag. Het in de oorlog zwaar getroffen dorp leidt wandelaar en fietsers langs vijf locaties met een indrukwekkende geschiedenis. Vanaf 14.00 uur gaat er op vier locaties het bevrijdingsfestival van start. Er worden verhalen verteld, poëzie voorgedragen, kunst gemaakt met kinderen en op verschillende plaatsen in het dorp treden popbandjes en singer-songwriters op. Voor jongeren is er 's avonds een film op een groot scherm. De avond eindigt met een feestje waar gedanst kan worden. Festivallocaties: De Oude Kerk, Oranjeplein, Kasteel Vanenburg en het Stationsgebouw in Putten.

9 mei

Museum De Casteelse Poort gaat een basiskamp nabouwen aan de rand van Wageningen en naast het militair ereveld op de Grebbeberg. Zo wil het museum het onbekende verhaal vertellen over de hulptransporten tijdens WO2. Bezoekers kunnen zowel in het centrum van Wageningen als in Rhenen verhalen horen en beelden zien over de verwoesting en wederopbouw tijdens de oorlog. Met twee historische bussen wordt een pendeldienst uitgevoerd om bezoekers tussen beide locaties te vervoeren. Op de Grebbeberg zorgen lokale gidsen voor meer informatie over de slag om de Grebbeberg. Contact: Theo Guiking. Meer info volgt begin februari.

Project 'Westerborkpad' voert wandelaars langs de geschiedenis van de Jodenvervolging en zijn diverse monumenten zoals Joodse begraafplaatsen, synagogen. Er zijn circa 80 locaties waar waar audiofragmenten, ingesproken door ooggetuigen, via de mobiele telefoon te beluisteren zijn. De route gaat door deze Veluwe gemeenten: Nijkerk, Elburg, Ermelo, Harderwijk, Nunspeet, Oldebroek, Putten en Hattem. Stichting Wandelnet, Routebureau Veluwe en Herinneringscentrum Westerbork werken hierbij samen. Datum van de presentatie in mei is nog onbekend. www.westerborkpad.nl

Mei

Bij het project '**School in oorlog, school in vrede**' worden reproducties van Duitse schilderijen tentoongesteld van Duitse Wehrmacht die eind 1944 in het oude schoolgebouw aan de Stationslaan 28 gelegerd waren. Daarnaast is er een expositie van tekeningen en foto's van kinderen uit de Tweede Wereldoorlog, aangevuld met werk van zowel kinderen als cursisten van de Academie rond het thema Vrijheid.

Data en locaties: van april tot en met mei tijdens openingstijden van de Vrije Academie Nunspeet, Stationslaan 28.